

Karolina Byczewska-Konieczny, Magdalena Kosno, Małgorzata Stępień-Nycz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Jagielloński

kontakt: k.byczewska@gmail.com; <http://www.labdziecka.psychologia.uj.edu.pl>

WPROWADZENIE

- **Odraczenie gratyfikacji** (Mischel 1974) to element zdolności do **samoregulacji**, czyli monitorowania i modulowania poznania, emocji i zachowań aby osiągnąć własne cele lub dostosować się do poznawczych i społecznych wymagań sytuacji (Thompson 1994).
- **Pomiędzy 18 a 24 miesiącem** życia pojawia się zdolność do **samokontroli**, czyli regulacji własnego zachowania (np. odroczenia na prośbę dorosłego) nawet bez kontroli z zewnątrz (Kopp 1982).
- **Co pomaga 18-miesięcznym dzieciom oprzeć się pokusie? Czy w ich zachowaniu można wyodrębnić różne strategie radzenia sobie w sytuacji odroczenia gratyfikacji?**

METODA

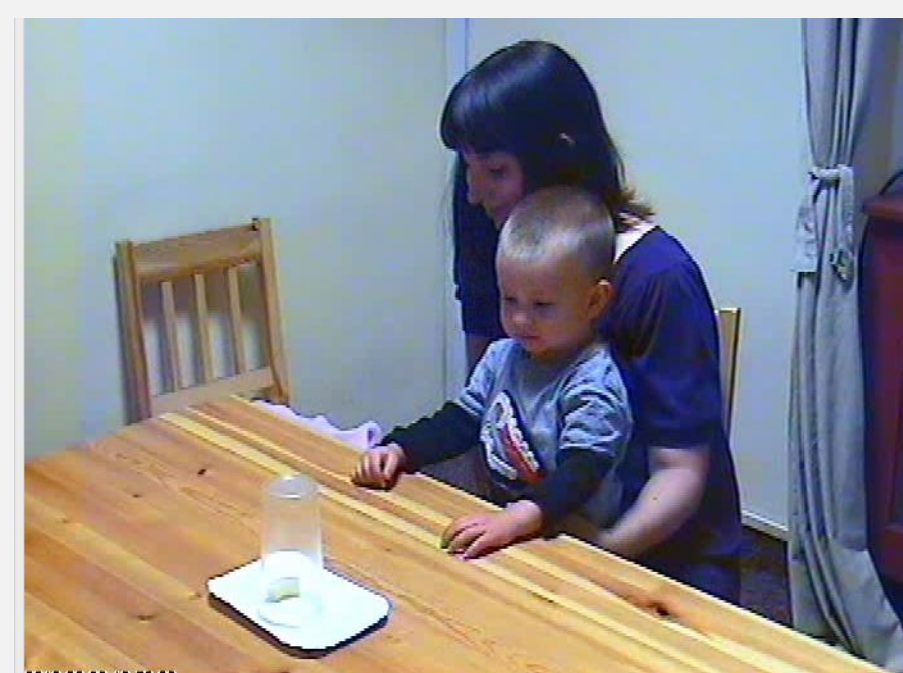
Przebadano **340 dzieci** w wieku 18 miesięcy (M = 79,44 tygodnie, SD = 6,31) z Krakowa i okolic; 191 chłopców, 149 dziewczynek. Dane zbierano w ramach podłużnego projektu *Narodziny i rozwój zdolności do mentalizacji*. Analizowano dane pochodzące od **218 dzieci**.

Zadanie: **Snack Delay** (Kochanska i in. 2000):

Lubisz chrupki? A teraz musisz chwilę poczekać na tę nagrodę. Muszę na chwilę wyjść do drugiego pokoju. Dostaniesz chrupka, gdy wrócę

60 sekund

analiza

Metodą indukcyjną wyłoniono **30 kategorii obserwacyjnych zachowań dziecka**, które poddano analizie czynnikowej

122 wykluczono z powodu braku zainteresowania chrupkiem lub „spalenia” próby np. przez rodzica

WYNIKI

ODRACZANIE GRATYFIKACJI

50 dzieci (23%) doczekało do powrotu badacza

168 dzieci (77%) nie doczekało do powrotu badacza

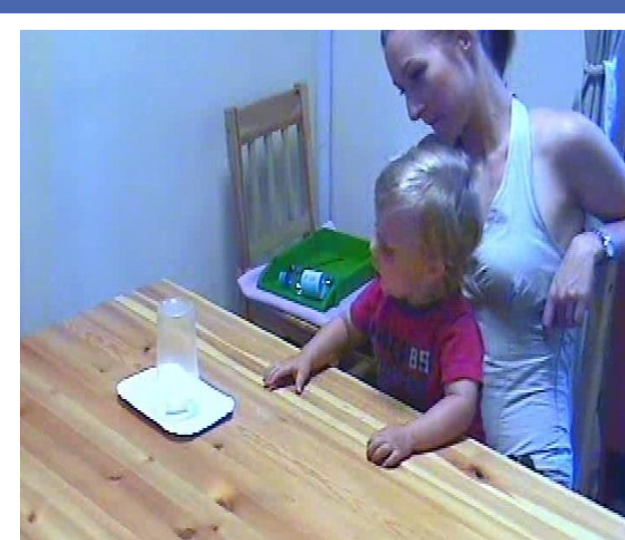
Średni czas odroczenia wyniósł **26,7 sekund** (SD = 21,36)

STRATEGIE ODRACZANIA GRATYFIKACJI

Wyodrębniono **5 czynników**, które wspólnie wyjaśniają **42,95 % wariacji** zależności pomiędzy obserwowanymi zmiennymi.

Metoda wyodrębniania: osi głównych; rotacja: Equamax z normalizacją; wyciągnięcie wartości czynników: suma ważona

Aktywne radzenie sobie

Zaangażowanie procesów uwagi, zainteresowanie innymi obiektami i własnym ciałem; **17,6% wariacji**

Aktywność ruchowa

Przemieszczanie się, wiercenie; **8,55% wariacji**

Skupienie na obiekcie pokusy

Zabawa chrupkiem, podjadanie go; **7,21% wariacji**

Zachowania komunikacyjne

Komunikacja werbalna i niewerbalna z opiekunem; **5,89% wariacji**

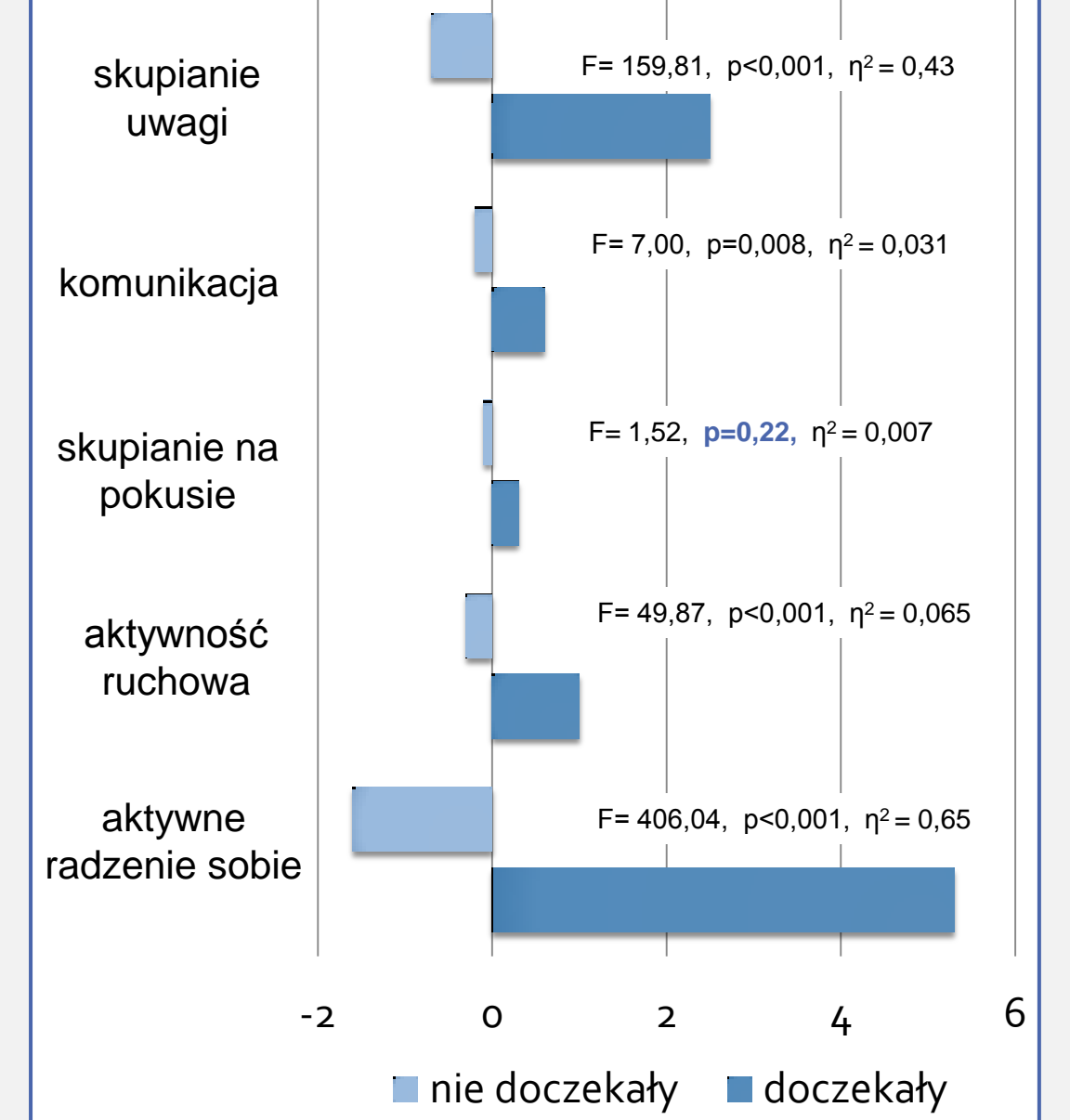
Skupienie uwagi

Koncentracja na innych obiektach lub interakcja z opiekunem; **3,68% wariacji**

SKUTECZNOŚĆ STRATEGII ODRACZANIA GRATYFIKACJI

Częstotliwość występowania strategii

W analizie regresji krokowej czynnik **aktywnego radzenia sobie** wyjaśnia samodzielnie **63% wariacji** sukcesu w odroczeniu gratyfikacji.

DYSKUSJA

- 18-miesięczne dzieci są w stanie stosować różne strategie radzenia sobie w sytuacji odraczenia gratyfikacji (podobnie Grolnick i in., 1996), choć nie zawsze umożliwiają one osiągnięcie sukcesu (jedynie 23% dzieci wytrzymało do końca próby).
- Najskuteczniejszą strategią jest aktywne radzenie sobie, angażujące procesy kierowania uwagą. Istotną rolę stosowania odwracania uwagi u 2-latków wykazała również Steelandt i in. (2012).
- Kierowanie swoją uwagą w sytuacji odraczenia gratyfikacji u dzieci 18-miesięcznych może być przejawem rozwoju aktywnej kontroli zachowania (*effortful control*), stanowiącej podstawę rozwoju samoregulacji (Kochanska i in., 2000).

BIBLIOGRAFIA

Grolnick W., Bridges, L., Connell, J., (1996), Emotion Regulation in Two-Year-Olds: Strategies and Emotional Expression in Four Contexts. *Child Development*, 67, 928-941.
Kochanska, G., Murray K. T., Harlan E. T., (2000) Effortful Control in Early Childhood: Continuity and Change, Antecedents and Implications for Social Development. *Developmental Psychology*, 36, 2, 220-232.
Kopp, C.B. (1982), Antecedent of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology* 18: 199-214.
Mischel, W., (1974) Processes in delay of gratification, [w:] L. Berkowitz (red.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 7) New York: Academic Press.
Steelandt, S., Thierry, B., Broihanne, M., Dufour, V., (2012) The ability of children to delay gratification in an exchange task *Cognition* 122 416-425
Thompson, R. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. [w:] N. Fox (red.), *The development of emotion regulation: Biological and behavioral considerations. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59 (2-3, Serial 240).

PODZIĘKOWANIA

Prezentowane badania zostały sfinansowane przez Narodowe Centrum Nauki jako projekt badawczy *Narodziny i rozwój zdolności do mentalizacji* (DEC-2011/01/B/HS6/00453).